

I. Gün/III. Oturum: (30 Mayıs 2009, 15:45–17:00)
ABHAZYA'NIN ULUSLARARASI SİSTEMLE İLİŞKİLERİ

Alexandre Toumarkine, Oturum Başkanı
*Galatasaray Üniversitesi Öğretim Üyesi,
Araştırmacı, Yazar*

Lawrence Scott Sheets,
*Uluslararası Kriz Grubu Analisti ve
Kafkasya Proje Direktörü, Yazar*

Asida Lomia,
*Birleşmiş Milletler Sohum Ofisi İnsan
Hakları Gözlemcisi, Abhazya Kadınlar Derneği Üyesi*

Liana Kvarchelia, Yorumcu
*Center for Humanitarian Programs Yöneticisi,
Abhazya Üniversitesi İngilizce Bölümü Eski Başkanı*

Ergün Özgür, Yorumcu
Eğitmen, Araştırmacı, Abhazya'nın Dostları Katılımcısı

ULUSLARARASI SİSTEM ÇERÇEVESİNDE ABHAZYA'NIN GÜVENLİK VE MEŞRUIYET SORUNU

Lawrence Scott Sheets

Uluslararası Kriz Grubu Analisti ve Kafkasya Proje Direktörü; Yazar

Öncelikle, Abhazya'nın Dostları'na bu önemli konferansa davet ettikleri ve konuşma fırsatı verdikleri için teşekkür etmek isterim. Bu konferansın bölgeyle ilişkili oldukça geniş bir yelpazedeki insanın bir araya getirilmesi açısından eşi bulunmaz bir organizasyon olduğunu belirtmeliyim. İki gün boyunca çok değerli bilgi ve düşüncelerin paylaşılacağına ve çok verimli tartışmalar olacağına inanıyorum.

Bu salonda bulunanların çoğunun temsil ettiğim Uluslararası Kriz Grubu'nun (ICG) ne olduğundan ve ne iş yaptığından haberdar olduğunu sanıyorum. Yine de kısaca sözetmek isterim: Kuruluşumuz, çatışmaların ve savaşların önlenmesi için çalışır ve çatışmanın olduğu yerlerde bunun sona erdirilmesine yardımcı olmaya yönelik faaliyetlerde bulunur. Finansman kaynaklarımız, başta Avrupa ülkeleri olmak üzere, Kanada, Avustralya ve Yeni Zelanda gibi ülkelerin de içinde bulunduğu devletler ve pek çok uluslararası kuruluşun sağladığı fonlardan oluşmaktadır.

Söz konusu devletler ve kuruluşlar iki temel nedenden dolayı bize güven duyar ve desteklerler; (1) ihtilafın olduğu bölgelerde kapsamlı, tarafsız ve güvenilir araştırma yapmamız; (2) ihtilafın doğrudan ve dolaylı taraflarına, ihtilafın çözümü ve yarattığı sorunları asgari düzeye indirecek yapıcı politikalar önermemiz. Kafkaslarda bu konuyla ilgili olarak 10 yıldan fazla bir süredir görev yapıyoruz. Ben de neredeyse 20 yıldır bölgedeki ihtilaflara yönelik çalışmalar yapmakta ve araştırmalar yürütmekteyim.

Abhazya konusunda bugüne kadar ICG tarafından pek çok rapor hazırlandı ve bizler de bu konuda çalışmaya devam edeceğiz.

Ağustos 2008'de bölgede patlak veren sıcak çatışmalar ve bunu takiben Rusya'nın Abhazya ve Güney Osetya'yı tanıması sadece bölgeyi değil, uluslararası sistemi de etkilemiştir. Çok hızlı ve bugüne kadarki konumu tamamen değiştiren bir süreç yaşanmıştır. Bu gelişmenin Uluslararası Kriz Grubu'nun bakışını ve sorunun çözümüne yönelik önerilerini değiştireceği kuvvetle muhtemeldir.

Bize göre, yeni gelişmelerle güvenlik ve meşruiyet hakkındaki mevcut birçok gö-

rüş ve mekanizma ortadan kalkmıştır. Bizlerin de, değişen politik gerçekliklere dayalı olarak görüşlerimizi sık sık koşullara uyarlamamız gerekmektedir.

Güney Osetya, Abhazya, Gürcistan ve Rusya'dan temsilcilerin katıldığı "Cenevre Görüşmeleri" sürecinde oldukça sınırlı bir gelişme kaydedilmiştir. Bizlerin her zaman diyalogun geliştirilmesi gerektiğine inandığımızı ve diyalogun olmadığı ya da kısıtlı olduğu durumlarda tüm tarafları düzenlenen her türlü toplantıya katılmaları konusunda teşvik ettiğimizi belirtmek isterim.

Şu anda meşruiyet sorununun giderilmesi konusunda yeni herhangi bir görüşme mevcut değildir ve yakın gelecekte de yapılması beklenmiyor. Uluslararası Kriz Grubu, geçmişten bu yana, özellikle Rusya'nın yakın zamanda iki ülkeyi tanınması sonucunda daha da çetrefilleşen meşruiyet konusundan ziyade güven artırıcı önlemlerin ve kurulacak ekonomik bağların sorunları çözümü için daha etkili birer araç olduğunu savunmuştur.

Kosova-Abhazya karşılaştırması

Özellikle Kosova örneğine ve bu örneğin Abhazya'daki durum için bir emsal teşkil edip edemeyeceğine dair pek çok tartışma yapılmaktadır.

Ne zaman bir toplantıya katılsak ya da bir etkinlikte yer alsak, Kosova-Abhazya karşılaştırmasının yapıldığına şahit oluruz. Burada da olduğu üzere bu karşılaştırma her zaman ortaya atılır. Konuyla ilgili sorular olursa cevap vermeyi memnuniyetle kabul ederim, ancak bugünkü konuşmalarda da konuyla ilgili çok şey söylendiği için, daha çok meseleyi biraz daha ileriye götürecek konulara odaklanmak isterim.

Bununla beraber iki şeyi de eklemek isterim.

İlk olarak, sık sık bahsedildiği gibi; kayda değer sayıda ülke tarafından tanınmak neredeyse her zaman detaylı ve geniş çaplı uluslararası güdüm mekanizmalarıyla ilintilidir. Kosova ve Karadağ örneklerinde de aynı durum söz konusudur.

İkinci olarak, her iki örnekte de olduğu gibi, uluslararası toplum "meşruiyetten önce standartların" yerine getirilmesini talep eder. Resmen tanınmadan önce bir dizi şartın yerine getirilmesi gerekmektedir. Daha önce Karadağ'da yaşanan bu durum şimdi Kosova için de söz konusudur. Kosova 2002 yılında ortaya konulan çok sayıda koşulu yerine getirmek durumundadır. Bu koşullar demokratik kurumların ve bağımsız yargı düzeninin tesis edilmesi, özerk yönetimin kurulması, azınlıklara özel hizmet sunulması, seçimler ve polis teşkilatı ile ilgili reformların yapılması ve elbette ki azınlıkların haklarının korunması gibi pek çok konuyu içermektedir. Kosova örneğinde benzer konularda 100'ün üzerinde koşulun yerine getirilmesi gerekmektedir. Bunların en önemlilerinden biri göç-

men hakları ve ülkelerinden edilmiş kişilerin anavatana dönmelerine yönelik uygulamalardır.

Abhazya'nın yapması gerekenler: Mültecilerin geri döndürülmesi...

Şunu da belirtmek isterim ki, eğer Abhazya çok sayıda ülke tarafından resmen tanınma konusunda ciddi ve istekli ise etnik kökenleri farklı kişilerin ülkeye geri dönüşü konusunda yasak koymamalı ve daha yapıcı çaba göstermelidir. 40 ila 60 bin civarında Gürcü ve Megrel kökenli kişinin özellikle Gal bölgesine dönme-leri konusunda yapılan çalışmalar övgüye değerdir. Bununla beraber halen 160,000 ve 200,000 civarında etnik Gürcü ve Megrel Abhazya'ya geri döneme-mektedir. Dinlediğim hikayelerin çoğu, bu insanların Abhazya'ya dönememe ne-denin 1992 ve 1993 yılında ülkede yaşanan savaşta meydana gelen olaylar ol-duğunu göstermektedir.

Bunun, kesinlikle etnik yapının tamamına yönelik bir 'müşterek cezalandırma' uygulaması olduğunu söyleyebilirim. Bazı kişilere savaş sırasında işlemiş ol-dukları suçlardan dolayı açılan davalar anlaşılabilir niteliktedir, ancak müşte-rek cezalandırmanın böyle bir gerekçesi yoktur. Dahası, Abhazya'nın müşterek cezalandırma politikasını terk edene kadar dünya çapında resmen tanınması-nın zor olduğunu da söylemek isterim.

Gürcistan'ın yapması gerekenler: Ambargo ve tecritin kaldırılması...

Öte yandan şunu da eklemekte fayda var: Gürcistan hükümetinin Abhazya ve Güney Osetya ile ilgili sorunları çözmek konusunda bir gelişme sağlamak isti-yorsa uyguladığı geniş çaplı ekonomik ve siyasi ambargoyu kaldırması gerek-mektedir. Bunu yıllardır Gürcistan'a anlatmaya çalıştık. Politik konularda ge-lişme sağlamak güç olsa da, Gürcistan'ın Abhazya ile ekonomik projeler ve te-maslar ve hatta Avrupa Birliği ile işbirliği konusunda yapılacak çalışmaları des-teklemesi fayda sağlayacaktır.

Yalnızlaştırma politikası dünyada hiçbir zaman kabul gören bir uygulama olma-mıştır. Gürcistan bu tür bir politika güderek kendi çıkarları yönünde bir geliş-me sağlayamayacağı gibi, Abhaz ve Osetya halkları ile olan bağlarını da tamir etme olanağından uzak kalacaktır. Gürcistan hükümetinden Abhazya ile ilgili yalnızlaştırma politikalarına katkıda bulunmamasını ve sorunun çözümü için uluslararası kuruluşlar, dünya ülkeleri, Avrupa Birliği ve diğerleri ile birlikte uygun projeler geliştirmesini istiyoruz. İki ülke arasındaki temaslar ve ticaret gerçek anlamda geliştirilmediği, hatta daha da kötüsü yasaklandığı sürece hü-kümetlerin sorunlarla ilgili akla yatkın sonuçlara ulaşabilme imkanları son de-rece az olacaktır.

.....

Editör Notu: Lawrence Scott Sheets'in, 1992-93 savaşında Abhazya'yı terk eden Megrel ve Gürcü mülteciler konusundaki sözlerine, diğer konuşmacılardan ve dinleyicilerden itirazlar geldi. Abhazya'nın baştan beri, sözkonusu mültecilerden savaşa fiilen katılmamış ve savaş suçu işlememiş olanlarının geri dönüşüne yardımcı olduğu ve bu koşullara uyan tüm geri dönüş başvurularının kabul edildiği belirtildi. Abhazya yönetiminin dönenlerin güvenli şekilde iskan edilmeleri, iş ve yaşam şartlarının geliştirilmesi konularında da büyük çaba gösterdiği ve başarı sağladığı dile getirildi. Ayrıca, toplam mülteci sayısının 200 binin altında olduğu ve bunların yarısına yakınının Abhazya'ya döndüğü, mülteci sorununun ve rakamların Gürcistan tarafından abartılı şekilde dünyaya yansıtıldığı ifade edildi. Bunun üzerine Sheets, mültecilerle ilgili sözlerinin yanlış anlaşıldığını, amacının kişisel tesbit ve görüşlerini belirtmek değil dünyada bu meselenin nasıl algılandığını anlatmak olduğunu söyledi ve "beni değil dünyayı ikna etmeniz gerekiyor" diyerek düzeltme yaptı.

ABHAZYA'NIN ULUSLARARASI KURULUŞLARLA İLİŞKİLERİ

Asida Lomia

*Birleşmiş Milletler Sohum Ofisi İnsan Hakları Gözlemcisi,
Abhazya Kadınlar Derneği Üyesi*

Öncelikle, bana bu derece önemli ve ilginç bir konuda konuşma yapma şansı tanıdığı için, konferansı düzenleyen Abhazya'nın Dostları inisiyatifine teşekkür etmek isterim.

Dikkatinizi, 1992-93 Abhaz-Gürcü savaşından sonra insani yardım ve siyasi konularda çalışan uluslararası kuruluşların küresel arenaya yansıtıkları Abhazya'nın çağdaş görünümüne çekmek ve ülkede son derece gerekli ve önemli olan halkın güvenliği ve istikrar gibi konularda sağlanan büyük uluslararası kolaylaştırma ve destek çabalarından bahsetmek istiyorum. İnsani yardım konusunda çalışmalar yapan pek çok kuruluş sayesinde ülkede olup bitenlerden haberdar olan uluslararası kamuoyunun Abhazya'da yaşanan sorunları pek de önemsemediğini belirtmek ve bunun da uluslararası anlamda bir tür tepki olduğunu söylemek yanlış olmaz. İnsani yardım desteği daha çok hayati öneme haiz değişik alanlarda en çok yardıma ihtiyaç duyan bölge ve kitlelere yapılmıştır. Yapılan bütün insani yardımların detaylarını aktarma olanağım olmadığından Abhazya halkı için en somut ve destekleyici çalışmaları yapan kuruluşlardan bahsetmek isterim.

Uluslararası kuruluşların Abhazya'ya ilgisi

Kişisel görüşüme göre, ülke içinde görev yapan uluslararası kuruluşları sosyal, tıbbi ve eğitimle ilgili yardım kuruluşlarıyla, barışın sağlanması ve ihtilaf konularında görev yapan kuruluşlar olarak ikiye ayırmak, bunun yanında ülkedeki Birleşmiş Milletler (BM) gücünün Abhazya'daki mevcut ve geleceğe yönelik rolü ve çalışmalarına dikkat çekmek isterim. Şüphesiz uluslararası insani yardım desteği Abhazya hükümetinin pek çok acil konuda anında destek sağlayamadığı savaş sonrası koşullarda daha büyük önem taşıyordu. Geçmiş yıllarla kıyaslandığında ülkenin durumunun söz konusu alanda oldukça düzeldiğini söylemek mümkündür. Başlangıçtan bu yana yaşanan sürece bakıldığında, eski SSCB'nin en zengin bölgelerinden biri olan Abhazya'da patlak veren ve ülkede ölümlere, yıkıma ve krize neden olan savaş sırasında, diğer tüm uluslararası kuruluşlardan önce savaşın ikinci döneminde yardıma gelen Kızılhaç Uluslararası Komitesi ve bir Fransız kuruluşu olan Sınır Tanımayan Doktorlar'ın (Médecins Sans Frontières) olaya dahil olduğu söylenebilir.

Kızılhaç Uluslararası Komitesi (ICRC), Sınır Tanımayan Doktorlar (MSF), Acci-

on Contra el Hambre (ACH) ve Premier Urgence (PU) 1996 yılının Ocak ayından itibaren Bağımsız Devletler Topluluğu (CIS) ülkelerinin uyguladığı genel ambargo sırasında ülkenin ayakta kalmasına yardımcı olan sosyal hizmet destekçileri olarak adlandırılabilirler. ICRC, MSF, ACH, PU ve HALLO TRUST (1999'dan bu yana Abhazya'da görev yapan ve savaşın yarattığı çöküntünün giderilmesi konusunda çalışmalar yürüten uluslararası sivil toplum kuruluşu) BM Dünya Gıda Programı (WFP), World Vision ve BM İnsan Hakları Komisyonu (UNCHR), BM Kalkınma Programı (UNDP), BM Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF), BM Gönüllüleri Programı (UNV) ve BM Atomik Radyasyonun Etkileri Komitesi (UN-OC-HA) gibi BM kuruluşları yoğun olarak Gal bölgesinde olmak üzere Abhazya'da farklı derecelerde destekleme çalışmalarında bulundular.

2004 yılından bu yana BM ve diğer STK'ları temsilen görev yapan Birleşmiş Milletler Gürcistan Gözlemci Misyonu (UNOMIG) ve BM Kalkınma Programı (UNDP) ile birlikte Güney Kafkasya'daki çalışmalarını yoğunlaştıran ve Gürcü-Abhaz ihtilaf bölgesinde yürütülen kapsamlı iyileştirme çalışmasına mali destek sağlayan Avrupa Komisyonu nezdinde AB'nin bölgedeki varlığı hakkında da birkaç söz söylemek isterim. AB, Abhazya'nın ihtilafli bölümü ve buna sınırı olan diğer bölgelerde iyileştirme ve yeniden yapılandırma çalışmalarını desteklemek suretiyle mülteciler ve vatani terk etmek zorunda kalmış kişiler için ekonomik iyileştirme ve güvenli ve onurlu geri dönüş koşulları yaratılması için çalışmalar yapmıştır. İyileştirme çalışmaları için Doğu Abhazya'daki Gal, Ochamchira ve Tkvarchal hedef bölge olarak seçilmiştir. Bu insani yardım kuruluşlarının resmen tanınmamış bir ülkede insanlık, yansızlık ve tarafsızlık ilkeleri gereğince görev yapıyor olmaları büyük önem taşımaktadır. Daha çok barışın sağlanması ve ihtilafın dönüştürülmesi konularında görev yapan beş uluslararası STK, International Alert, Conciliation Resources, Berghof Yapıcı İhtilaf Yönetimi Araştırma Merkezi (Berghof Research Center for Constructive Conflict Management), Kaliforniya Üniversitesi-Irvine (Paula Garb Projesi) ve Heinrich Boell Vakfı'dır. Bu kuruluşlar barış ve güven artırıcı önlemler, demokrasi, devlet ve sivil toplum ilişkileri, kültürel çeşitlilik ve siyasi çoğulculuk konularına odaklanmışlardır. Çalışmaları Abhaz ve Gürcü katılımcılar için konferans ve diyalog toplantıları düzenlemek ve gayri resmi diplomasinin faaliyetleri hakkında yayınlar hazırlamak vb. üzerine yoğunlaşmıştır.

Birleşmiş Milletler'in rolü

Birleşmiş Milletler (BM) adına Abhazya'ya ilk keşif heyeti 1992 yılının Eylül ayında savaşın patlak vermesinden bir ay sonra ulaştı. İkinci heyet ise 1992'nin Ekim ayında geldi. 1992 Kasım'ında ülkedeki BM varlığının bir göstergesi olan, taraflar arasında bağlantı sağlayan ve New York'taki BM Genel Merkezi'ne durum raporları gönderen geçici bir BM ofisi Tiflis'te açıldı. Mayıs 1993'de savaşın yoğunlaştığı dönemde BM Genel Sekreteri, İsviçreli diplomat Eduard Brunner'i Gürcistan'a kendi "Özel Elçi" si sıfatıyla gönderdi. Gürcü ve Abhaz tarafları 14 Mayıs 1994'te Moskova'da bir Ateşkes ve Silahlı Kuvvetlerin Ayrılması Anlaşması imzaladılar. Bağımsız Devletler Topluluğu (CIS) tarafından BM Güvenlik

Konseyi'nin de memnuniyetle karşıladığı Barış Gücü Operasyonu (CISPKO) görevlendirildi.

BM ihtilaf ve barış süreçlerinde pek çok önemli roller üstlendi: gözlemci göreviyle askeri rol (UNOMIG ateşkes ve barışı koruma faaliyetlerinin izlenmesinde görev yaptı); Güvenlik Konseyi ve Genel Sekreter'in özel temsilcisi sıfatıyla Özel Elçi atanması kanalıyla ikili diplomatik rol (UNHCR ve UNOCHA); kalkınma rolü (UNDP); insan hakları rolü (UNCHR) ve ılımlı kapasite ve güven artırıcı önlemler sağlama rolü (UNV)... BM'in pozisyonu uluslararası sınırlarda zorla herhangi bir değişiklik yapılmamasına yönelikti. Bölgede BM'in himayesinde Abhazya'nın "taraf" olarak kabul ve temsil edildiği bir müzakere süreci yürütüldü. Ancak Abhazya'nın BM Güvenlik Konseyi oturumlarında katılma ve görüşlerini beyan etme talepleri, Gürcistan'ın politikasını destekleyen A.B.D. tarafından engellendi. BM'nin güven artırıcı önlemler sürecini başlatması ile İstanbul, Atina ve Yalta'da Abhaz ve Gürcü tarafların katıldığı üç ayrı toplantı düzenlendi. Barışı koruma ve müzakere mekanizmaları daha da karmaşık hale geldi.

Bütün bunlara rağmen, yapılan çalışmalar işe yaradı ve tarafların yakınlaşması ve bazı özel anlaşmaların sağlanması mümkün oldu. Gürcistan'ın Rusya Federasyonu ile barış sağlamaya zorlanması ve 26 Ağustos 2008 tarihinde Abhazya ve Güney Osetya'nın bağımsızlığının resmen tanınmasıyla politik gerçeklikler değişti. 14 Mayıs 1994 tarihli Ateşkes ve Silahlı Kuvvetlerin Ayrılmasına yönelik Moskova Anlaşması'nın Gürcistan tarafından 30 Ağustos 2008 tarihinde tek taraflı feshi ve barışı koruma çalışmalarının bozulması, ihtilaf bölgesinde UNOMIG'in geçerliliği ve meşruiyetinin sorgulanmasına yol açtı ve kuruluşun geleceği belirsiz hale geldi. Abhazya Cumhuriyeti'nin resmen tanınmasıyla, Rusya Federasyonu kendi topraklarında askeri birliklerinin mevzilenmesine yasal bir dayanak sağlamış oldu. Üstelik ihtilafın henüz sona ermediği Abhaz-Gürcü sınır bölgesinde güvenliğin sağlanması daha da gerekli hale geldi.

2008 Ağustos tarihli Gürcistan'ı barışa zorlama amaçlı barışı koruma operasyonu, Rusya ve Gürcistan'ın ihtilafının çözülmesine yönelik çalışmalar yapan Batının büyük ilgisine neden oldu. AB dönem başkanlığı görevini yürüten Fransa Cumhurbaşkanı zorlu bir arabuluculuk görevi üstlendi; 12 Ağustos 2008 tarihinde altı aşamalı Medvedev-Sarkozy planı taraflarca Moskova'da imzalandı ve ek maddeler 9 Eylül 2008 tarihinde anlaşmaya dahil edildi. Bu belgeye göre, AB çatışmaların yeniden başlamaması konusunda garantörlük görevini üstlendi ve 1 Ekim 2008 tarihinden önce Güney Osetya ve Abhazya'ya sınırı olan bölgelerde 200'den az olmamak kaydıyla AB gözlemcisinin görevlendirilmesine karar verildi. Abhaz tarafı kendi topraklarında AB gözlemcilerinin atanmasına razı olmadı ve AB ve Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (OSCE) temsilcilerinin esas arabulucular olarak görev yapmasının ihtilafın çözümü süreciyle uyumlu olmadığını ve 'Abhazya'ya karşı yeterince katı, önyargılı ve taraflı yaklaşımın' göz önüne alınması gerektiğini belirtti. Abhazya, topraklarında uluslararası gücün varlığının korunmasını sonuna kadar destekledi ve yetkisi artırılmış bir BM Gücünün Gürcü-Abhaz ihtilaf bölgesinde 15 yıl boyunca uluslararası arabulucu olarak görev yapmasının gerekliliği konusunda ısrar etti.

Barış Gücü'nün konumu

Abhazya için Rusya'nın Güvenlik Konseyi daimi üyesi olarak görev yaptığı ve kararları üzerinde veto yetkisi olduğu Birleşmiş Milletler'e ait barış gücünün bölgedeki tek uluslararası kuruluş olarak korunması büyük önem taşıyordu. Rusya dışında dünyanın geri kalanından tecrit edilmek ve BM gücünün geri çekilmesi kısa bir süre önce resmen tanınmış olan bir ülke için siyasi anlamda yanlışti. BM barış gücünün korunması uluslararası kamuoyunun Abhazya'da olup bitenler hakkında bilgi sahibi olma süreci için gerçek bir fırsat olmasının yanında, ülkenin normal ve uygar bir gelişim yolunda uluslararası ilginin odağında kalması açısından da önem taşıyordu.

Son yıllarda, Abhaz tarafının BM Barış Gücü'nün performansını değerlendirmeye yönelik daha belirgin nedenleri bulunmaktadır. BM Genel Sekreteri Ban Ki-moon'un raporlarında (özellikle 23 Temmuz 2007 tarihli raporda) Gürcistan tarafında Yukarı Kodor Vadisi'nde arazi ve hava hareketlerinde artış olduğundan bahsedilmektedir. Raporda 1194 tarihli Ateşkes ve Silahlı Kuvvetlerin Ayrılmasına yönelik Moskova Anlaşması'nın Gürcistan tarafından birden fazla kez ihlal edildiğine dair olayların yaşandığı anlamını çıkarmanın mümkün olduğunu gösteren noktalar mevcuttur. Kodor Vadisi'nde yaşanan askeri bir operasyondan hemen sonra Güvenlik Konseyi, Gürcü ve Abhaz tarafları arasında özellikle Gürcistan'ın Yukarı Kodor Vadisi'nde başlattığı özel operasyon neticesinde yeni ve gergin bir durumun baş göstermesiyle ilgili endişeleri dile getiren ve Gürcistan'a bölgede Moskova Ateşkes Anlaşması tarafından onaylanmamış herhangi bir askeri birliğin olamayacağı konusunda baskı uygulayan 1716 ve sonrasında da 1781 nolu önerileri karara bağladı. BM Genel Sekreteri Güvenlik Konseyi'ne verdiği bir raporda Gürcistan'ın Abhaz ihtilaf bölgesine bir kilometre uzaklıktaki Ganmukhuri köyünde açtığı gençlik, spor ve yurtseverlik kampının şiddete yönelik provokasyon amacıyla kullanılması tehlikesinden dolayı kaldırılması gerektiğini belirtmişti. Gürcü politikacılar BM raporunu eleştirdiler ve BM Genel Sekreteri'nin Rusya tarafından fazlasıyla etki altında bırakıldığını ifade ettiler.

BM temsilcileri 25 Eylül 2006 tarihinde yedi Abhaz sınır koruma görevlisinin kaçırılması olayının çözülmesinde pozitif bir rol oynadılar; Abhazya Dışişleri Bakanı S.Shamba Abhaz sınır görevlilerinin salıverilmesi konusunda kolaylaştırıcı görevi üstlenmesi için BM Genel Sekreteri Ban Ki-moon'a çağrıda bulundu. Devlet Başkanı S.Bagapsh, yapılan özel bir araştırma sonrası Gürcü tarafının Abhazya topraklarına tecavüz ettiği ve insanları öldürdüğünün açıkça ortaya çıkması ve uluslararası kuruluşlardan özellikle BM'den gelen ciddi baskı üzerine Gürcistan'ın sınır görevlilerini serbest bıraktığını açıkladı.

Hiç kuşku yok ki, Abhazya'daki sosyo-ekonomik altyapının yeniden oluşturulmasında BM ve ona bağlı kuruluşların inanılmaz desteğini alan Abhazya'nın liderliği daima takdirle karşılanmıştır. Abhaz liderliği aynı zamanda iki koşulun ortaya çıkmasına yol açmıştır. İlk ve en önemli koşul yeni siyasi gerçeklikleri-

nin kabul edilmesi sonucu barış gücünün adının ve yetkilerinin değiştirilmesidir. İkincisi ise bölgedeki gözlemci sayısının azaltılmasıdır. Ancak ortaya çıkan bu koşullar anlaşmanın önündeki engeller haline dönüşmüş ve Abhazya, Güney Osetya, Gürcistan, Rusya, A.B.D., AB ve BM'in katılımıyla Cenevre'de yapılan Güney Kafkasya'nın Güvenliği konulu müzakere toplantıları yoluyla bunların üstesinden gelinmeye çalışılmıştır.

BM Güvenlik Konseyi BM Barış Gücü'nün bölgede kalma süresini teknik nedenlerle (herhangi bir coğrafi referansı gösterge almadan) iki kez uzatmıştır. BM Genel Sekreteri'nin Gürcistan, Abhazya ve Güney Osetya arasındaki kırılan barış sürecini korumaya yönelik raporunda, mevcut güvenlik durumu ve öneriler ana hatlarıyla belirtilmiştir. Abhazya'daki 130 askeri gözlemci ve 16 politika danışmanından oluşan BM barış gücünün görev süresi 15 Haziran 2009 tarihinde dolmaktadır ve Güvenlik Konseyi'nin yeni bir kararla bu ekibin yetkilerini yenilemesi ya da geri çekmesi gerekmektedir. Raporla Abhazya'nın artık Gürcistan'ın bir parçası olmadığı belirtilmektedir. Raporla BM Güvenlik Konseyi'nin Abhazya'dan bahsederken geleneksel olarak kullanılan "Abhazya-Gürcistan" terimi de ortadan kaldırılmıştır. Rapor aynı zamanda görev yapan barış gücünün adının "istikrar gücü" olarak değiştirilmesi de önerilmektedir.

BM Genel Sekreteri yeni güvenlik rejimi için karada, denizde ve havada güvenlik alanları, silahlanmanın kısıtlı olduğu bölgeler, karşılıklı bilgilendirme mekanizmaları, BM tarafından izlenen bölge vb. 11 unsur önerisinde bulunmuştur. Rapora göre, yeni rejimde yetkili yeni bir BM gücünün oluşturulması gerekmektedir. BM Güvenlik Konseyi üyeleri 27 Mayıs 2009'da yapılacak oturumda raporu resmi olarak inceleyeceklerdir. Yeni güvenlik rejiminin 11 unsurundan biri olan 12 km'lik güvenlik bölgelerinin tesisi konusu Abhazya tarafından Abhaz-Gürcü sınırında mevzilenen Rus sınır birliklerinin varlığı nedeniyle reddedilmiştir.

BM Güvenlik Konseyi'nin 15 Haziran 2009 tarihinden önce Genel Sekreter'in raporunda belirttiği ilkeyi temel alan önergeyi karara bağlaması gerekmektedir. Bölgedeki yeni güvenlik yapılanması Gürcistan ve Abhazya arasında savaş durumunun yeniden başlamamasına yönelik uluslararası teminatlarla desteklenen ve güç kullanılmamasına dair yasal yükümlülükler sağlayan anlaşmaya dayandırılabilir. Bu durumda BM, Abhazya'da yürüttüğü çalışmalarının devamı için yasal bir çerçeve ve işlevsel bir destek sağlayabilen uluslararası anlaşmaların en önemli garantörü haline gelebilir. Abhazya'nın sadece iki ülke tarafından tanınması sonucu ortaya çıkan istikrarsız ve karmaşık durum ve Rusya'nın 2008 yılının Ağustos ayında Güney Osetya'da meydana gelen olaylardan sonra artık arabulucu olamaması ve ihtilafın bir parçası haline gelmesi gibi sorunlar göz önüne alındığında, benim görüşüme göre BM'in rolü daha da artmakta ve her zamankinden daha önemli hale gelmektedir.

İhtilafa dengeli bir yaklaşım için iyi bir dayanak sağlanmasına yönelik çalışmalarında tam tarafsızlığını gösteren son raporlar göz önüne alındığında BM'in muhafazasının önemi bir kez daha ortaya çıkmaktadır. Barış gücü uzun yıllar

boyunca olaylara dahil olma sürecinde engin tecrübeler edinmiştir ve bu da genellikle savaşın yeniden başlamamasına yönelik belgenin hazırlanmasında faydalı olmaktadır. Silah kullanılmamasını garanti altına alan güvenlikle ilgili bu tür bir anlaşma iki ülke arasında kapsamlı bir ihtilaf anlaşmasına giden yolda ve yapıcı bir müzakere sürecinin başında gerekli olan yeni bir güvenlik alanı yaratılmasının ilk adımı olarak kabul edilebilir.

Referanslar

- Ambargo'nun Gölgesinde Yıpranmış ve Kırılğan Abhazya
–doctorswithoutborders.org/publications/reports/
–www.icrc.org/web/eng/siteeng0.nsf/htmlall/57jp5w
–www.icbl.org/lm/2002/abkhazia.html
- “BM Genel Sekreterinin Güvenlik Konseyi Kararları Uyarınca Hazırladığı Rapor” 1808 (2008), 1839 (2008) ve 1866 (2009)”, 18 Mayıs 2009.
–http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N09/238/26/PDF/N0923826.pdf?OpenElement United Nations S/PV.5969 Security Council Sixty-third year
- Güney Kafkasya’da İhtilafın Çözülmesi: AB’nin Rolü
Avrupa Raporu N°173 – 20 Mart 2006 Uluslararası Kriz Grubu
–www.crisisgroup.org/home/index.cfm?id=4037&l=1
- “Abhazya, Toprakları Üzerinde Uluslararası Varlığın Korunmasını Destekliyor Ancak Yetkileri Yenilenmiş Bir BM Gücünün Gerkliliği Konusunda Da Israrlı”
– www.abkhaziagov.org/en/news/detail.php?ID=17237
–http://www.abkhaziagov.org/ru/president/press/mes_for_smi/detail.php?ID=8895
–http://www.un.org/News/Press/docs/2006/sc8851.doc.htm+UN+Security+Resolution+1716&cd
- Abhazya’daki BM Varlığı. Geçmiş ve Gelecek. Irakly Khintba. Yakında yayınlanacak eser.
–en.wikisource.org/.../United_Nations_Security_Council_Resolution_1781
–http://www.un.org/News/Press/docs/2006/sc8851.doc.htm
–http://www.un.org/News/Press/docs/2007/sc9142.doc.htm
–www.isn.ethz.ch/isn/Current-Affairs/.../Detail?..
–http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/.pdf
–www.c-r.org/our-work/accord/georgia.../un-role.php
–www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=26282&Cr
–www.ecmi.de/jemie/download/Stewart_SC_final.pdf
- Halkın Güvenliği Konularında Bazı Bakış Açıları. Gürcü-Abhaz Uyuşmazlığında Önemli Bir Etmen Olarak Güç Kullanımının Engellenmesi Anlaşması.